Innst. S. nr. 328

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument nr. 8:91 (2008–2009)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Vigdis Giltun og Jan-Henrik Fredriksen om å innlemme Capio Anoreksisenter i ordningen med fritt sykehusvalg

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at Capio Anoreksisenter innlemmes i ordningen med fritt sykehusvalg senest innen 1. juli 2009."

Forslagsstillerne framholder at spiseforstyrrelser i mange tilfeller er en alvorlig psykisk lidelse, og at anoreksi er kjent som den psykiske lidelsen som har høyest dødelighet.

Forslagsstillerne er kjent med at mange har vært syke i årevis og kjempet for å få rett behandling og oppfølging, og at en rekke av disse pasientene på grunn av sykdommen har måttet avbryte sin utdanning, samt blitt erklært ufør i ung alder.

Forslagsstillerne mener at det offentlige hjelpeapparatet ikke har hatt et godt nok tilbud til denne pasientgruppen, og framholder at det i dag finnes private institusjoner som har spesialisert seg på dette feltet, og som innehar en unik kompetanse, men som ikke får benyttet sin kapasitet.

Det framholdes at Capio Anoreksi Senter som i 2004 etablerte seg i Fredrikstad, har kvalifisert personale med bred kompetanse og et spesielt behandlingskonsept beregnet på pasienter med spiseforstyrrelser som har vist seg å gi gode resultater hvis behandlingen følges opp. Senteret har en rammeavtale med Helse Sør-Øst, som gir det en anerkjennelse som behandlingsinstitusjon, men fordi institusjonen ikke er godkjent som "sykehus" under "fritt sykehusvalg", kan ikke pasientene velge dette behandlingsalternativet.

Det vises til at en samlet helse- og omsorgskomité i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2008–2009) uttalte at Capio Anoreksi Senter skal gjøres tilgjengelig for pasienter i hele landet. Forslagsstillerne kan ikke se at dette er fulgt opp av helseforetakene, og påpeker at pasienter som ønsker behandling ved senteret, ikke får muligheten til å velge dette som et alternativ.

Forslagsstillerne mener det er grunn til å si at denne pasientgruppen har vært offer for en systemsvikt innenfor et område hvor man sakte har tilegnet seg kompetanse. Selv om det bygges opp kompetanse og behandlingstilbud innenfor helseforetakenes egne virksomheter, mener forslagsstillerne det vil være behov for de private behandlingsalternativene, og mener at pasienter med spiseforstyrrelser må få mulighet til å velge adekvate behandlingsalternativ på lik linje med pasienter med somatiske lidelser. Forslagsstillerne mener derfor at behandlingsalternativ som Capio Anoreksi Senter må innlemmes i ordningen fritt sykehusvalg.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Jan Bøhler, Sonja Mandt-Bartholsen, Gunn Olsen og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Vigdis Giltun og lederen Harald T. Nesvik, fra Høyre, Inge Lønning og Sonja Irene Sjøli, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, fra Kristelig Folke-

parti, Laila Dåvøy, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Venstre, Gunvald Ludvigsen, er enig i beskrivelsen av problematikken knyttet til spiseforstyrrelser. Anoreksi og bulimi er kompliserte tilstander, og det er derfor viktig at nødvendig kompetanse og kunnskap finnes i fagfeltet. Spiseforstyrrelser kan være livstruende, og anoreksi er den psykiske sykdommen vi kjenner til, som har høyest dødelighet. Det er nødvendig med et bredt spekter av behandlingstilbud, slik at en best mulig kan møte pasientens behov.

Capio Anoreksi Senter AS i Fredrikstad tilbyr spesialisert behandling til pasienter, og mange pasienter ønsker henvisning til dette behandlingsstedet fordi resultatene synes å være gode. Capio Anoreksi Senter AS har tidligere søkt om godkjenning som sykehus, siste gang i mars 2008. Søknaden ble vurdert i henhold til spesialisthelsetjenesteloven § 4-1 og forskrift om godkjenning av sykehus og om landsfunksjoner og nasjonale medisinske kompetansefunksjoner ved sykehus. Departementet har vurdert søknaden og gitt sin tilbakemelding i brev av 21. oktober 2008 med følgende vedtak: "Capio Anoreksi Senter AS godkjennes ikke som sykehus etter spesialisthelsetjenesteloven § 4-1."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at det i Norge er etablert et nasjonalt klinisk nettverk for behandling av spiseforstyrrelser som skal bidra til god behandling. Alle poliklinikker skal være i faglig stand til å behandle/følge opp mennesker med ulike former for spiseforstyrrelser. Det er individuelt hvilken behandlingsmetode som har effekt. Tilbakemeldinger fra fagfeltet viser at det er faglig konsensus om at anoreksipasienter skal legges inn ved lav vekt, og at innleggelse skal skje der vektøkning ikke skjer poliklinisk.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at behandlingen av pasienter med spiseforstyrrelser nå i hovedsak ivaretas av de regionale helseforetakene og helseforetakene. Dette innebærer at det ikke lenger er så stort behov for private tilbud. Helseforetakene kjøper i dag færre tjenester fra Capio enn tidligere som en konsekvens av at det offentlige tilbudet er styrket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at det har skjedd store endringer i pasienttilbudet for mennesker med spiseforstyrrelser de siste årene. Det er bygd opp en rekke tilbud knyttet til helseforetakene. Det er viktig med gode tilbud i lokale helseforetak nær pasientenes og pårørendes bosted som sikrer tett samhandling med øvrige tjenester på kommunalt nivå. Helse Sør-Øst har etablert et eget kompetansesenter ved Ullevål universitetssykehus HF. Et tilsvarende senter har vært planlagt og er under oppbygging ved Sykehuset Buskerud HF. Dette gir økt kapasitet og bedre muligheter for differensierte tilbud. Alle helseforetakene i Helseregion Vest har kompetanse på og gir tilbud til mennesker med spiseforstyrrelse. Helse Bergen har i tillegg et regionalt ansvar og tilbud til denne gruppen. Helse Midt-Norge har etablert et regionalt kompetansesenter for spiseforstyrrelser ved helse Nord-Trøndelag HF. Enheten tilbyr diagnostikk og behandling i to døgnenheter og poliklinisk behandling. Tilbudet er primært rettet mot voksne, men personer under 18 år kan få tilbud. Det arbeides også med oppbygging av kompetanse på behandling av spiseforstyrrelser i flere deler av regionen. Flertallet er videre kjent med at kapasiteten har ikke vært tilstrekkelig ved Helse Nord. Norlandssykehuset har derfor kjøpt behandlingsplasser ved private institusjoner som Capio Anoreksi Senter og Modum Bad. I løpet av kort tid vil det etableres et regionalt senter for behandling av alvorlige spiseforstyrrelser i Helse Nord. Et regionsenter for barn og unge ved Universitetssykehuset i Nord-Norge HF med seks døgnplasser og et regionsenter for voksne ved Norlandssykehuset HF med tolv døgnplasser. I statsbudsjettet for 2009 er det lagt inn driftsmidler for begge sentrene.

Flertallet vil vise til at pasienter med spiseforstyrrelser har de samme rettigheter etter pasientrettighetsloven som andre pasienter, også retten til fritt valg av sykehus. I tillegg til sykehus omfatter ordningen også distriktspsykiatriske sentre og institusjoner som tilbyr tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk. For at private sykehus skal være omfattet av ordningen med fritt sykehusvalg, er det et tilleggsvilkår at de har avtale med ett eller flere regionale helseforetak.

Flertallet mener det finnes mange gode helseinstitusjoner som ikke er sykehus, distriktsmedisinske senter eller som tilbyr tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk. I likhet med Capio Anoreksi Senter faller heller ikke disse helseinstitusjonene inn under ordningen med fritt sykehusvalg etter pasientrettighetsloven. En utvidelse av ordningen med fritt sykehusvalg for også disse behandlingsalternativene vil kreve lovendring. Men flertallet påpeker at slik lovverket er i dag, kan likevel helseforetakene gjøre avtaler med behandlingstilbud som Capio Anoreksi Senter og kjøpe tjenester der om det tilbudet skulle være det beste for den enkelte pasient.

Flertallet mener steder med faglig tilbud som Capio Anoreksi Senter er et godt supplement til den offentlige helsetjenestens tilbud, og som derfor pasienter over hele landet kan ha nytte av. Helseforetakene må bidra til at slike tilbud benyttes i et helhetlig behandlingstilbud for anoreksipasienter.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, støtter forslagsstillernes vurdering av at tilbudet til pasienter med spiseforstyrrelser er mangelfullt, og at ventetiden er for lang. Ifølge den offentlige informasjonen på nettstedet "frittsykehusvalg.net" er ventetiden for døgnbehandling for barn og unge med spiseforstyrrelser mellom 3 og 14 uker, avhengig av behandlingssted. For voksne med spiseforstyrrelser er ventetiden opp til 20 uker for døgnbehandling ved enkelte helseforetak.

Dette flertallet påpeker at pasienter som får tilbud om døgnbehandling, er alvorlig syke, og at ventetiden derfor er særlig problematisk. Flere regionale helseforetak har inngått avtaler med Capio Anoreksi Senter, men tilbudet omfattes ikke av retten til fritt sykehusvalg for pasienter fra helseregioner som ikke har slik avtale. Dette fører til unødvendig ventetid for pasienter som rammes av alvorlige spiseforstyrrelser, og mange pasienter må selv bekoste behandling ved senteret. Slik dette flertallet ser det, bør tilbudet ved Capio Anoreksi Senter og andre tilsvarende private tilbud være tilgjengelig for alle pasienter uavhengig av bostedsregion og betalingsevne.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem lovendringsforslag som åpner for at Capio Anoreksi Senter AS blir tilgjenglig for pasienter under fritt sykehusvalg."

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at pasienter fra hele landet få mulighet å velge Capio Anoreksi Senter AS som behandlingsalternativ som om institusjonen var under fritt sykehusvalg frem til en lovendring trer i kraft."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser for øvrig til Dokument nr. 8:54 (2008–2009) der representanter for Høyre fremsetter forslag om å utnytte ledig kapasitet hos private aktører bedre, for å sikre raskere helsehjelp og større valgfrihet for pasientene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at det er viktig at tilbudet ved Capio Anoreksi Senter utnyttes bedre, og ber statsråden presisere i oppdragsdokumentet at regionale helseforetak uten tilsvarende tilbud bør søke å benytte tilbudet ved Capio Anoreksi Senter for sine pasienter. Det er etter flertallets syn viktig at mangfoldet i tilbudene utnyttes maksimalt, og at pasienter som ønsker behandling ved Capio Anoreksi Senter, får anledning til å benytte tilbudet dersom det er mulig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet foreslår at representantforslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at pasienter med spiseforstyrrelser har de samme rettigheter etter pasientrettighetsloven som andre pasienter, også retten til fritt valg av sykehus. For denne pasientgruppen har dette ikke fungert tilfredsstillende, og det er, slik disse medlemmer ser det, meget beklagelig at et meget godt behandlingstilbud ikke er med i ordningen. Disse medlemmer mener at ordningen med fritt valg som i tillegg til sykehusene omfatter distriktspsykiatriske sentre og institusjoner som tilbyr tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk, også må omfatte behandlingssteder som Capio Anoreksi Senter AS.

For at private sykehus og behandlingsalternativ skal være omfattet av ordningen med fritt sykehusvalg, er det et tilleggsvilkår at de har avtale med ett eller flere regionale helseforetak. En slik avtale har Capio Anoreksi Senter AS med Helse Sør-Øst, men dette har allikevel ikke ført til at pasientene i dette helseforetaket får velge å motta behandling der. Dette gjelder også pasienter som bor i Østfold eller i Fredrikstad. Disse medlemmer mener at det ikke nødvendigvis bør være et krav at institusjoner som skal kunne velges under fritt sykehusvalg, skal ha en avtale med et helseforetak, men at det avgjørende må være at kvaliteten på behandlingsstedet må være godkjent.

Anoreksisyke og pasienter med alvorlige spiseforstyrrelser er en pasientgruppe som kan være vanskelig å behandle, og disse medlemmer mener derfor det er viktig at pasientene får velge det behandlingsalternativet de selv har tro på. Disse medlemmer har mottatt mange henvendelser fra pasienter som forteller historier om flere års sykdom med innleggelser på psykiatriske avdelinger eller behandling ved distriktspsykiatriske sentre som ikke har virket, eller som også har ført til at de er blitt enda sykere. Noen av disse pasientene har etter mange år fått mulighet til behandling som har hjulpet dem

videre i livet ved Capio Anoreksi Senter AS. Dette behandlingsstedet har et helhetlig tilbud hvor pasientene også får mulighet til å bo i utfasingsleilighet, og de får god oppfølging selv om de er langt fra sin bostedskommune. Dette viser at det er behov for ulike behandlingsalternativ, og det vil det etter disse medlemmers mening også være selv om helseforetakene selv bygger ut sitt behandlingstilbud.

Erfaringer de siste årene viser at pasientene ikke får velge Capio Anoreksi Senter selv om behandlingsstedet har avtale med et helseforetak. Disse pasientene har liten forståelse for at de ikke kan få behandling når de samtidig ser at Capio Anoreksi Senter har 30 til 50 prosent ledig kapasitet. Det vil være en styrke å kunne tilby forskjellige behandlingskonsept slik at pasientene får en reell mulighet til å velge den behandlingen som passer best. Ved denne typen lidelse mener disse medlemmer at nettopp en slik faktor kan være utslagsgivende for om behandlingen skal lykkes.

Det viser seg etter disse medlemmers mening at det er helt nødvendig å gjøre mer enn å oppfordre helseforetakene til å ta i bruk ledige plasser. Pasienter med alle former for spiseforstyrrelser kan få kvalifisert hjelp og en mulighet til å velge et behandlingskonsept som har hatt meget god effekt for mange. Capio og tilsvarende behandlingsinstiusjoner må få en mulighet til å opprettholde kompetanse og kvalitet på tilbudene når det gjelder ansatte, men også når det gjelder det bygningsmessige og andre nødvendige fasiliteter. Det vil ikke være mulig hvis ikke pasienter kan få mulighet til å benytte seg av behandlingstilbudet. For å opprettholde gode og stabile arbeidsmiljøer og tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft kreves forutsigbarhet, noe dagens avtale ikke ivaretar.

Disse medlemmer mener at hensynet til pasientene må gå foran helseforetakenes ønske om å slippe å betale for kjøp av tjenester utenfor egen virksomhet. Dette ble også trukket frem som forklaring på hvorfor pasientene ikke ble henvist til behandling av Olav Gunnar Ballo i Dagsnytt 18 den 25. februar 2009 da saken ble debattert.

Hvis det kreves en utvidelse av ordningen som åpner for at pasientene selv skal få velge behandlingsalternativ som Capio, mener disse medlemmer at en slik lovendring må komme raskt.

Etter hva disse medlemmer erfarer, har ikke helseforetakene benyttet anledningen til å kjøpe tjenester ved Capio Anoreksi Senter AS selv om dette tilbudet kunne være det beste for den enkelte pasient.

Disse medlemmer har mottatt et brev som er sendt alle stortingsrepresentantene fra pasientene, datert 4. mai 2009. Dette brevet beskriver hvordan pasientene opplever situasjonen og behandlingstilbudet, og disse medlemmer gjengir derfor følgende avsnitt fra brevet:

"I motsetning til andre institusjoner og behandlingstilbud, legger Capio vekt på å gjøre behandlingen så virkelighetsnær som mulig. Det vil si; på Capio opereres det uten kostlister, uten veiing av mat og kaloritelling – noe som allerede er dominerende for berørte av sykdommen.

…

Capios behandlingsmodul er bygget opp av fire hjørnesteiner: matprogrammet, hvileprogrammet, avspenningsprogrammet og aktivitetsprogrammet. Noe som fører til et helhetlig, effektivt og fullverdig behandlingstilbud.

…

Det store problemet per dags dato er ikke å få plass på Capio, men derimot betalingsgaranti fra de ulike helseforetakene i Norge. Resultatet av dette er som regel at alle andre offentlige behandlingstilbud og institusjoner blir prøvd ut og tatt i bruk før Capio vurderes som et alternativ. Dette fører til at svært mange med spiseforstyrrelsesproblematikk blir så kalte "svingdørspasienter" i psykiatrien, noe som igjen fører motivasjonssvikt, forverring av sykdomsbildet og i tillegg en stor økonomisk belastning for samfunnet. En av de store fordelene med å få Capio inn under fritt sykehusvalg er at alle sliter med samme problematikk noe som er sjeldent på andre psykiatriske institusjoner.

…

På Capio gir de oss de rammene og tryggheten vi trenger for å bli sterkere enn spiseforstyrrelsen som tar over og ødelegger livskvaliteten. Capio har gitt oss håpet og gnisten tilbake, og vår store appell er at andre med spiseforstyrrelser også skal få muligheten til å få oppleve dette.

…

For at andre skal få vise sitt engasjement ang. denne saken, har vi pasienter opprettet en gruppe på Facebook, kalt "Capio inn i fritt sykehusvalg". I underkant av 16 timer, hadde medlemstallet steget til forbløffende 250 engasjerte medmennesker."

Disse medlemmer mener man bør lytte til pasientene, og at steder med faglig tilbud som Capio Anoreksi Senter AS bør bli en del av det offentlige, betalte helsetjenestetilbudet, som pasienter over hele landet kan ha nytte av. For at tilbudet skal benyttes helhetlig av pasienter med spiseforstyrrelser som selv ønsker behandling ved senteret, er det derfor nødvendig at behandlingstilbudet kommer under fritt sykehusvalg.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Dokument nr. 8:91 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Vigdis Giltun og Jan-Henrik Fredriksen om å innlemme Capio Anoreksisenter i ordningen med fritt sykehusvalg – vedlegges protokollen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Komiteen viser til representantforslaget og merknadene og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen legge frem lovendringsforslag som åpner for at Capio Anoreksi Senter AS blir tilgjenglig for pasienter under fritt sykehusvalg.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at pasienter fra hele landet få mulighet å velge Capio Anoreksi Senter AS som behandlingsalternativ som om institusjonen var under fritt sykehusvalg frem til en lovendring trer i kraft.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 9. juni 2009

Harald T. Nesvik
leder

Sonja Mandt-Bartholsen
ordfører

www.stortinget.no A/S O. Fredr. Arnesen